

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת תולדות

איסור יציאה מן הארץ

יצחק אבינו נולד בארץ ישראל וחי בה כל חייו, עד יומו האחרון. הוא פיתח את הארץ, זרע בה גידולים וחפר בה בארות. במילים אחרות, הוא דאג להתפתחותה הכלכלית של ארץ ישראל. גם בימיו, כבימי אברהם אביו, היה רעב בארץ, ויצחק חשב ללכת בדרכי אביו ולרדת למצרים עד יעבור זעם.

ואולם הקב"ה אוסר זאת עליו מפורשות:

"וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וַיֹּאמֶר אֵלָיו תֵּרַד מִצְרָיִם שָׁכֵן בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ" (בראשית כו, ב).

אנו למדים כי במצוות יישוב הארץ ישנם שני מרכיבים: המצווה להתיישב בארץ ישראל ולפתח אותה - והאיסור לצאת מן הארץ.

הרמב"ם פוסק על פי הגמרא כי "אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם, אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם, ויחזור לארץ" (הלכות מלכים ה, ט). היציאה ללימוד תורה ולנשיאת אישה היא יציאה לצורך מצווה, והיציאה "להציל מן העכו"ם" מטרתה לגבות חוב כספי - להשיב מידיו של גוי כסף השייך ליהודי, כלומר זוהי יציאה לטובת המדינה ויושביה.

מה משמעותו של האיסור לצאת מן הארץ, המוטל על היהודים החיים בה - ומה הוא מוסיף על מצוות הישיבה בארץ החלה על כל יהודי באשר הוא?

נסביר איסור זה בשתי דרכים, האחת מתמקדת בארץ, השנייה מתמקדת באדם:

- א. מצד הארץ: יהודי המתגורר בחוץ לארץ וטרם זכה לעלות לארץ - אפשר להבין שכוח ההרגל הוא אשר משאירו בנכר, שהרי כל כך קשה לשנות דרך חיים! ואולם יהודי שכבר חי בארץ ומבקש לצאת ממנה הריהו כמכריז שהארץ איננה טובה חלילה. זוהי מאיסה בארץ חמדה.
- ב. מצד האדם. מי שלא זכה לטעום את טעם קדושתה של הארץ מתבקש לעשות מאמץ להתקרב ולהתיישב בארץ שבה שוכנת השכינה, אך מי שזוכה לשכון תדיר בארץ השכינה - היציאה מן הארץ כמוה כויתור על רמת הקדושה שכבר הגיע אליה מכוחה של הארץ.

ומה דינו של טיול בחוץ לארץ?

לפי פשט הגמרא והשולחן ערוך אסור לצאת מן הארץ אף לצורך טיול. אומנם ישנם פוסקים הטוענים שהאיסור בגמרא מתייחס ליציאה לפרק זמן משמעותי - ואילו היום כשקל ופשוט לעבור מארץ לארץ והנסיעות מוגדרות לזמן מוגבל אפשר להקל. על שיטות אלו סומכים בוודאי היוצאים לחופשות בחוץ לארץ, ועם זאת רצוי לשלב בכל חופשה מעשים שיעניקו לה ערך של מצווה, כגון לימוד תולדות ישראל במקומות שחיו בהם יהודים, או חיבור לקהילות יהודיות ודיבור עם חבריהן על טוב הארץ.

טובה הארץ מאוד מאוד!

שאל דוד בוצ'קו